

Задачата на последния, правата и задълженията, както и съставът и управлението му, били определени въ отделенъ Вътрешенъ правилникъ, който е трѣбвало строго да се съблюдава.

Комитетътъ се състоялъ отъ: председателъ — архимандритъ Кирилъ, членове: икономъ попъ Тодоръ, Д. Д. Агура — главенъ секретаръ при Министерството на В. Р. и Н. З., Д. Храновъ — главенъ секретаръ при Министерството на външнитѣ дѣла и изповѣданията, А. Ивановъ и Я. Трудненко — началници на Счетното и Административното отдѣления при Министерството на В. Р. и Н. З.; членове-секретари: С. Теневъ — старши подначалникъ на Стопанското отдѣление при Министерството на В. Р. и Н. З. и П. Вълковъ — н-къ на изповѣданията при Министерството на външнитѣ дѣла, и за членъ-касиеръ: А. Войниковъ, старши подначалникъ при Счетното отдѣление при Министерството на финанситѣ.

Въ връзка съ съставянето на Комитета¹⁾, министърътъ на Вътрешнитѣ работи Григоръ Д. Начевичъ, издалъ презъ м. май циркуляръ до окръжнитѣ управители, съ който, като имъ съобщавалъ за учредения комитетъ при Централната комисия, ги молялъ да предложатъ на общинскитѣ управления въ повѣренитѣ имъ окръжия, да съставятъ общински комисии, които да указватъ пълно съдействие на Комитета, и за дѣла, касаещи се до последния, да се отнасятъ направо до него, отъ когото и ще получаватъ указания за начина на действието при изпълнението на Височайшата прокламация.

Веднажъ съставенъ, Комитетътъ издалъ следното възвание²⁾ къмъ българския народъ:

„Братя Българе!³⁾

Всѣки отъ насъ сега знае, че нашия Български народъ въ едно време е билъ многоброенъ народъ, ималъ е силно и славно царство; но по неиспитанитѣ Божии сѣдби, тава наше нѣкога славно царство се унищожи, нашия многоброенъ и знаменитъ народъ се пороби, нашитѣ крѣпки градове се разрушиха, нашитѣ святини ся потъпкаха

¹⁾ По-късно, когато започнала постройката на храма-паметникъ, Комитетътъ се състоялъ отъ следнитѣ лица: председателъ — Стоянъ Петковъ, дѣловодителъ — А. Войниковъ и членове: Ив. Гошевъ, В. Василевъ, Йорданъ Наумовъ и Ст. Станимировъ, а следъ смъртта на А. Войниковъ, мѣстото на последния заелъ Ив. Д. Горановъ.

²⁾ Предаваме възванието на Комитета точно така, както е било публикувано на времето.

³⁾ Вижъ в. „Държавенъ вестникъ“, 1882 год., брой 62, стр. 481. Възванието, както и прокламацията, е било отпечатано и въ отделна брошура.

и дебела и непроницаема завѣса покри нашето народно съществуване. Въ единъ почти петъ вѣка дългъ периодъ, когато въ свободния християнски свѣтъ се устрояваха царства, развиваше се и цвѣтѣше науката, народитѣ се просвѣтляваха и градѣха нравственното и вещественното си благосъстояние, тогава нашия народъ лежеше въ тъмнина и смъртна сѣнка, задушенъ, съспанъ и затуленъ отъ всѣка животворяща лъча на свѣтлината. Подпадналъ подъ двойно робство, политическо и духовно, подвъргнатъ на тѣжки и безпримѣрни изпитания отъ немилостиви и жестокосърди вражески сили, които се стрѣмяха, едни, да отнемжтъ совершенно народното му самосъзнание, други да отнемжтъ язика му и да го претопятъ въ друга народност, трети пакъ, да го отклонятъ отъ свящото Христово православно учение, нашия народъ не се подаде, а непоколебимо устоя срѣщо всичкитѣ тия угрожающи изпитания. Силата, съ която ги преодолѣ и осуети всичкитѣ убийствени покушения върху неговия народенъ животъ се състоеше въ твърдото пазене на святата си праотеческа вѣра. Въ нея той черпеше вдъхновение и подкрѣпление, тя го утвърдяваше въ надеждата, че спасителната нейна сила най-послѣ ще въсторжествува, и оковитѣ на двойното робство ще паднатъ. Притиснатъ отъ всѣкаде, нашия народъ се събиралъ въ подземни църквици, въ затулени отъ вражеско око священни мѣста и манастири; тамъ, той свободно подигаше съзливитѣ си очи къмъ небесния Отецъ и Го молеше за милостъ и избавление.

Богъ не забрави нашия народъ. Той услыша молбата му. Кръвта на убиванитѣ и бѣсенитѣ наши братя викаше къмъ небето за правосъдие, и Богъ ся преклони на милостъ. Той съ Всемогъщата Си Дѣсница укрѣпяваше оная държава, въ която живѣе единовѣрния и единоплемения намъ Руски народъ, и го приготвяше да го направи оржие на Своето Провидѣние, за нашето избавление. Поглѣдитѣ на дѣдитѣ и бацитѣ ни се обърнаха къмъ тая Богохранима държава, къмъ благочестивитѣ нейни царѣ и къмъ братския намъ Русски народъ. Всѣки съ благоговѣние произнасяше имената на дѣда Ивана или дѣда Никола, и се утвърдяваше въ надѣждата си, че отъ тамъ ще ни бжде спасението. Съ разширяванието си и укрѣпяването си Свята Майка Россия отвори любвеобилнитѣ си обятия, и немалоко Български синове получиха тамъ даромъ образование си, и ся върнаха въ отечеството си, та подпалиха искрата на народното самосъзнание и подкрѣпиха братята си въ борбата имъ за съхранението на праотеческата вѣра и языкъ. Едничката тая наша